Brnói Nemzetközi Vásár – '75

Magyar nap április 15-én

A Brnói Nemzetközi Fogyasztásicikk Vásárnak rendkívül jelentős szerep jut a Csehszlovákia és Magyarország közötti fogyasztásicikk-forgalom bővítésében. Éppen ezért a magyar vállalatok érdeklődése a vásár iránt évről évre nő, s idén már 11 külkereskedelmi vállalat, összesen 738 négyzetméteres területen mutatja be termékeit a most nyíló vásáron.

A HUNGAROTEX jóformán a magyar textilipar teljes profilját felvonultatja; kempingcikkekkel jelentkezik a HUNGAROCOOP; így természetesen több, Szegeden gyártott termék is eljut a brnói vásárra: a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat három szegedi gyárának legújabb cikkei: zsákok, szövetek, hálók, zsinegek, kötelek. A CHEMOLIMPEX többek között a világhírű Lady Camea márkájú kozmetikai cikkeit és műbőrt állít ki. Hasonló profillal, Fabulon-készítményekkel jelentkezik a MEDIMPEX. A TANNIMPEX cipőket, köztük a Minőségi Cipőgyár szegedi gyárának tetszetős női cipőit. A Ferunion szerszámokat, a szegedi kéziszerszámgyár áruit is és edényeket, a LEHELEX szóda- és habszifonokat állít ki. A TRANSELEKTRO árukínálatában szerepelnek a Csehszlovákiában rendkívül kedvelt magyar háztartási kisgépek és hűtőszekrények. A Tungsram a világhírű magyar égőket, ezenkívül tranzisztorokat, diódákat és integrált áramköröket mutat be, a Videoton Rt. pedig sztereó rádiókat, táska rádiókat, autórádiókat, televíziókat és magnetofonokat állít ki.

Az idei Brnói Nemzetközi Fogyasztásicikk Vásár jelentőségét még inkább növeli, hogy mindkét ország ebben az évben ünnepli felszabadulásának 30. évfordulóját.

A magyar részvétel legfontosabb kísérő eseménye az április 15-én sorra kerülő magyar nap, amelynek tartalmas programja többek között film- és divatbemutatókat foglal magában.

Népünk hagyományvilágából

A MUNKA

A munka életeleme az embernek. Így vannak ezzel a munkások, parasztemberek, de az íróasztal mellett dolgozók is. A több napos ünnepek után jólesik visszatérni a munkába, kipihenni a semmittevést, a táplálkozás bősége okozta fáradalmakat.

Tanyán, falun a dolog kínálja magát, csak éppen el kell végezni. Ahol jószággal bajlódnak — már pedig ez a jellemző — ünnep és hétköznap között nem sok a különbség. A jószágot el kell látni vasárnap is.

A tanya lakóhely és munkahely együttesen. A munka *látástól vakulásig* tartott, azaz napkeltétől napnyugtáig dolgoztak. *Alsótanyán* a két háború között szombaton délben befejezték a kinti munkát. Az ünnep előtti délután rendbetették a tanya környékét, felseperték az udvart, és kitakarították a lakást is. A gyerek kezébe *kórósöprűt* adtak, míg a férfinép saját kötésű, vesszőből készült *nagysöprűvel* sepert.

A paraszti munka évi ritmusában az asszonynép is sokat vállalt. Reggel ellátta a jószágot és a gyerekeket. Azután vitte a *frustokot* ki a földbe. Evés után maga is beállt a sorba, és kapált 11 óráig. Majd besietett a konyhába, és egy óra alatt megfőzte az ebédet. Délután két órakor indultak ki újra dolgozni. Az asszony napáldozát táján abbahagyta a kinti munkát. Iparkodott a tanyába, hogy a jószágot ellássa és vacsorát főzzön.

A nagymosást, a kenyérsütést, a tarhonyacsinálást és a *meszelködést* természetesen az asszony végezte el.

A nehéz munkát, a szántást-vetést, aratást, hordást, permetezést a férfiak csinálták.

Nyáron nagyon korán, hajnalhasadtával, két-három órakor keltek. Délben, az ebédelést is beleszámítva, két órát pihentek, és napnyugtakor hagyták abba a munkát. Ezután kaszáltak herét a lovaknak, megfejték a teheneket, megvacsoráztak, és 10—11 óra körül lefeküdtek. E szoros munka kikelettől november elejéig tartott. Csépléstől a *krumpliszedésig*, tehát augusztusban, a dolog szűnőben volt. Kissé megpihentek.

A gyereket is hamar rákapatták a munkára. Hatéves koráig csirke-, majd pulyka- és libapásztor. Később a disznókat és a teheneket bízták rá. Tizenhat éves korában meg kellett markolni az eke szarvát és a kapanyelet is. Eleinte büszkén állt a felnőttek sorába, de estére kelve úgy megfáradt, hogy ujjai *möggémbörödtek*, úgy fejtették le a kapanyélről.

Ha az öregek kint maradtak a tanyán, erejükhöz mérten kivették részüket a könnyebb munkákból. Segítettek a szőlő kötözésében, a gyümölcsszedésben. Kukoricát morzsoltak, a nagymama pedig ruhát foltozott. *„Dógozzunk, me nem kapunk önni!"* A munka szeretete vezette azt a nyugdíjas munkást, aki nyáron és télen kijárt a *földbe* a kendergyár mögötti, várostól bérelt területen kialakított kertjébe. Amikor téli hóesés után a kitaposott csapás mégszűnt, lapáttal csinált magának utat. (94 évet ért meg.)

Életük értelme és célja a munka öröme és az a tudat, hogy rájuk is szükség van. Egyik tanyában, ahol három generáció él együtt nagy megértésben és békességben, kora tavasszal elfogyott a morzsolni való. A nagymama zsémbelődve kérdezi: *„hát akkó micsinájjunk?"* Felnőtt fia leakasztotta piacos kabátját, kiment az istállóba, és jól megtépte a belsejét. Visszavitte, és odaadta a mamának: *„édösanyám, ezt lögyön szíves mögvarrni!"*

Ha az idősek beköltöztek a faluba, a család *élvezetőt* adott. A szóbeli megállapodásban olyan élelmiszerek szerepeltek, amelyek meghaladták az idősek igényeit: A felesleget pénzzé tették, és alkalmanként rááldozták családjaikra, unokáikra. Falusi házuk kertjében zöldséget, gyümölcsöt és szőlőt termeltek. A munkát maguk végezték el. A gyümölcstermelés fellendülésével megnőtt az öregek és gyermekek munkájának jelentősége. Gyümölcs szedésében és igényes csomagolásában sokat tudnak segíteni. Őszibarackidényben a gyerekek fára mászva vagy létráról leadogatják a kiskosárba szedett gyümölcsöt, a felnőttek behordják, az idősebbek csomagolják. A kocsit megrakják, és már éjfél körül odaállnak a beváltó elé, hogy a nyitás után hamar szabaduljanak. Kezdődhessék újra a szedés.

A gépesítés sok minden munkát megoldott, a gyümölcsszedést még nem. Mezőgazdasági nagyüzemeink éppen ezért félnek a bogyósok telepítésétől. Cseresznyét, meggyet feléből szedik az újszegedi kertekben. Ezért az árak magasak. Az emberi munka itt még fokozott jelentőséggel bír. A gyümölcstermelő szakszövetkezeti tagok, önmaguk kizsákmányolása árán, viszonylag magasabb életszínvonalat teremtettek maguknak. Aki sajnálja, álljon munkába, mert föld van bőségesen.

A munkáról inkább a fiataloknak szerettünk volna szólni, hogy az eredmények mögött lássák a fáradságos utat is.

Börcsök Vince

A gyógyulás lélektana

A közvélemény és a betegek, de még az orvosok nagy része is egészen a legutóbbi időkig azt tartotta, hogy jobb egy akármilyen rossz, de saját végtag, mint az idegen anyagból készült „póttestrész". Ám, mindenki tudta, hogy például érkárosodás esetén egy ilyen „saját", de rossz láb egész életre szóló rokkantságot jelent. Igaz, az amputáció, a csődöt mondott végtag eltávolítása a legrégibb sebészeti műveletek közé tartozik, de a beteg ellenállása, a társadalmi előítélet, s a pótlás nehézségei miatt egészen a legutóbbi évekig a sebész csak végső, kétségbeesett helyzetben folyamodott az amputációhoz.

A lengyel M. Weiss professzor megoldása hozott néhány évvel ezelőtt óriási szemléleti változást. Ő mondta ki először — és ezt azóta a gyakorlat is igazolja —, hogy ha megfelelő technikával végzik az amputációt, és megfelelő művégtaggal azonnal pótolják az eltávolított testrészt, ez a nagyon félelmetesnek tartott műtét nemhogy rokkantságot okoz, de sokszor épp azt szünteti meg. Sok esetben egyedül alkalmas arra, hogy visszavezesse a beteget a társadalom teljes értékű tagjai közé. Módszerét a helyszínen, egy Varsó melletti kórházban tanulmányozta Borsay János dr., az Állami Fodor József Kórház igazgató főorvosa. Maga is végzett műtéteket az új módszerrel, szorosan együttműködve a Művégtaggyár kutatócsoportjával, elsősorban Bényi János dr. főorvossal.

— Mi hozta a változást az amputációról vallott felfogásban?

— Az új team, vagyis a csoportmunka. Sebész, művégtagkészítő, gyógytornász, ápolónő, műtős összefogása. Új a rehabilitáció alapgondolata is, amelynek lényege, hogy az amputáló orvos felelős betegéért, egészen munkábaállásáig. A beteg is a munkacsoport aktív tagja, hiszen ő a központi figura, s így megfelelő felkészítéssel ébredése pillanatától maga is együtt működik gyógyítóival.

— Magának a műtétnek a szükségességéről meggyőzni egy embert: már ez sem lehet kis feladat.

— Amputációra lehet szükség baleset, vérellátási zavarok, fejlődési rendellenesség, bizonyos gyulladások esetében. Nekünk, akiknek nem volt még hasonló nehéz élményünk, fogalmunk sincs, mit jelent egy kar vagy láb elvesztése. Az első reakció: a meglepetés, a hitetlenség. Tudjuk, hogy meg kellett válnunk tőle, mégsem hisszük el, mégis reménykedünk, hogy talán pótolható. Weiss professzor eljárása épp azért nagyon nagy hatású lélektanilag. Ő közvetlenül műtét után, míg a beteg alszik, elhelyezi az ideiglenes művégtagot a régi láb helyén. Ébredés után pár órával pedig — s ezt mi is így csináltuk az említett esetekben — már talpra állítja betegét, ha történetesen lábamputációról van szó.

Ennek az eljárásnak, a végtag azonnali terhelésének a lélektani hatáson kívül a gyógyulás szempontjából is nagy a jelentősége. Ha a beteg ébredésétől kezdve naponta rendszeresen járni kezd, a csonk nem duzzad meg, és nem deformálódik, mint a régi eljárások után. Ezenkívül a beteg nem veszti el izomérzését, egyensúlyérzékét, vagyis járási képességét, hogy azt később kemény munkával, erős akarattal kelljen „visszaszerezni", mint Mereszjev, a legendás „Egy igaz ember" példáján láthattuk.

A korai járás nemcsak az izomműködést teszi folyamatossá, de jobb a csonkolt végtag vérellátása, s ez gyorsabb gyógyulást eredményez. Összehasonlítható vizsgálatok igazolják, hogy az új végtaggal ébredő betegen elmaradnak a későbbi pszichikai zavarok.

H. V.

Korszerű rézbányászat

A múlt században Nagy-Britannia úgyszólván egyeduralkodó volt a világon a réziparban. Napjainkra gyökeresen megváltozott a helyzet: a szigetországnak jóformán nincs rézbányászata és feldolgozása. Pedig a sárgásvörös színű fém iránti kereslet nemhogy csökkenne, de folyamatosan nő világszerte. A réz a vas után a legnagyobb mennyiségben termelt fém.

A KGST-országok — és Jugoszlávia — rézérckincse olyan jelentős, hogy a szükségletek fedezése még hosszú ideig nem okoz gondot, beleszámítva, hogy időközben Mongóliában is megvalósul a gazdag rézkincsre alapozott rézkohászat.

A réz a természetben néhol színállapotban is előfordul. Ércei közül fontos a kalkopirit, a kuprit, a malachit. Ezek kitermelésénél úgy kell folytatni a bányaművelést, hogy a fejtés kövesse az ércréteg vonulásának irányát. Szerencsére a rézbányák többnyire nem omlásveszélyesek, így a speciális berendezések segítségével végrehajtott, felülről lefelé való omlasztással is meg lehet oldani a kitermelést.

(APN)

Sportszerek exportra

Negyven ország vásárolja

Már évek óta mind nagyobb a magyar sportlabdák exportja, az ARTEX most több mint félmilliót szállít külföldre. A kivitel értéke hárommillió dollár. Az ARTEX legnagyobb piaca a skandináv államok, az NSZK, Franciaország, Olaszország s a Benelux államok. Vásárol magyar futballt és kézilabdát Japán is. Az ARTEX egyébként sok sportcikket exportál. A magyar sportfelszereléseket negyven országba szállítják. Vívófelszereléseket és ruhákat, birkózó-, dzsúdószőnyegeket, lovaglófelszereléseket, légfegyvereket és más cikkeket rendelnek külföldi partnereink. (MTI)

FEKETE GYULA

A fiú meg a katonák

44.

„Nemigen hal volt — gondolta azután. — Béka lehetett az."

Kóbor kutya, ő se igen válogathat; megeszi, ha nincs más, a békát is.

Figyelt, de nem hallotta, hogy kuruttyolnának a békák. Pedig kell, hogy legyen a patakban béka. Legalábbis Magyarországon az ilyen patak tele van békával.

Hideg lehet még nekik a víz, azért nem kuruttyolnak. Vagy a frontot érzik ők is, mint minden állat; meghallották az ágyúzást, s attól némultak el.

„Tényleg... van a békának füle?"

Mindegy, hallani kell a békának is valahogy. Akkor minek kuruttyolna az egyik, ha nem hallhatja a másik.

El ne felejtődjék: megnézi majd otthon a pataknál legközelebb, milyen a béka füle.

Érezte a szomjúságot, pedig lötyögött a hasában a víz. Jó volna bizony az a borosüveg, itt a fronton még a sötétben sem akármikor mászkálhat el víz után.

Eszébe jutott erről, hogy van neki üvegje az oldalzsákban. A kis lapos pálinkásflaska. Egy hajtásra kiinná, az igaz, de több a semminél.

Nehezen fért hozzá, majd fenékig ki kellett pakolnia az oldalzsákot. Azután jó szorosan, ahogy volt, vissza. Körül-körültapogatózva a lucskos földön, nehogy ittfelejtődjék valami.

Megtöltötte a kis flaskát. Ivott belőle = jobban esett így, az üvegből, mint szürcsölve, hason —, s teletöltötte megint.

Nehezen csillapodott a szomjúságérzete. Lehúzódott egy fűzbokor tövéhez, s magára kanyarította a takarót.

— Gyeride, kiskutyám...:

Nem jött a kutya. Lehet, nem végzett még a zsákmányával.

Mégis jó, hogy itt van vele ez a csavargó kutya. Rögtön, már messziről megérezné a farkast, vagy akármit. Ámbár, ha volt is errefelé farkas — mert idegen országban szokott a patakparton lenni —, az régen megpucolt a katonák miatt. A puskás embereket messzire elkerüli a vad; annak is megvan a magához való esze.

Méregette a patakot. Bizony, közelről, sokkal szélesebb volt, mint amilyennek messziről látszott.

Lehetséges, a medre nem olyan széles, de már a parti fűben bokáig érő a víz. Meghíznak tavasszal a patakok. Akárhogy nekiszaladna, nem bírná átugorni.

Mondjuk, levetné a bakancsot, s mezítláb szaladna neki.

És a kutya sem tudná átugorni. Ez az.

Ahhoz meg le kellene vetkőznie, hogy átgázoljon. De piszok hideg a víz, még aztán tüdőgyulladást kap.

A közepe is, ki tudja, milyen mély.

Ez az, ha hajnalban indulna útnak, akkor is csak át kell valahogy kecmeregnie a túlsó partra.

Erősen gondolkozott, hogyan juthatna át. Mert valamiképp át kell jutnia, istenuntáig nem kusnyadhat itt.

S arra hiába is várakoznék, hogy a víz majd csak leapad. Nyárra leapad, persze. Akkor, lehetséges, száraz lábbal is átmehetne rajta; itt sem igen másformák a patakok, mint Magyarországon. De hol van még a nyár!

Ha elindulna a part mentén — nem arra, amerre a katonák vannak, hanem az ellenkező irányba —, hídnak valahol előbb-utóbb lenni kell.

Bár ahol híd van, ott már út is van, meg katonák is vannak...

Csónakot se igen találna sehol, nem olyan nagy patak ez.

Eszébe jutott a kukoricaszár.

Ha összekötözne vagy négy-öt kévét — a derekán a kötél, lám, ebben is szerencsét hoz! —, azon elérhetné a túlsó partot. A kutyával együtt. Legfeljebb a bakancsa merülne be. De azt lehúzná előtte, és jól feltűrné a nadrágszárat.

Kellene egy bot is, jó erős karó, lökdösni a tutajt. Elsodorhatja különben a víz.

Ez már semmiből sem áll. Bicska van, ág is van elég a fákon, lehetne válogatni.

Olyan élénken elképzelte, ahogy a túlsó partra áttutajozik a kukoricaszáron, meg is nyugodott. Mintha máris odaát volna.

Az biztos, hogy még a sötétben le kell hordania a kukoricaszárat; nem hurcolászhatja világosban. És — úgy van — vágni kell egy jó erős botot is.

Telik az éjszakából.

*

Kitolok veled, te patak — mondta a pataknak. — Akárhogy is akadékoskodsz, látod, én kitolok veled.

— Veleeeem?... Velem aztán nem! — Lányhangon válaszolt a patak, olyan lány hangján, aki nagyon foghegyről veti a szót. — Te is mész az utadra, mi közöm hozzá, én is járom a magam útját, mi közöd hozzá! Semmi közünk egymáshoz.

— Épp ez az, hogy miattad nem mehetek az utamra! Elállod az utamat, épp ez az!

— Miért kell neked éppen erre csámborogni?... Nem elég kerek a világ?

— Ha egyszer erre van dolgom... Neked, neked, éppen, hogy neked miért kell erre csámborogni?

— És miért nem jó neked a kövesút, mint másnak?... Azért vannak az utak, meg a hidak, hogy ki-ki járja a maga útját. Az emberek is, meg én is.

(Folytatjuk.)